

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเรื่อง ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method) โดยใช้เชิงสำรวจในการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และใช้เชิงคุณภาพในการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่ผสมผสานกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ
 - 1.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.2 การตรวจสอบข้อมูล
 - 2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีประชากรทั้งหมดจำนวน 124,147 คน (งานทะเบียนราษฎรอำเภอเมือง, 2558 : 2)

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) จะใช้สูตรของทาโรยามานะ (Taro Yamane) คำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (Sampling Error)

- ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้ = + - 5%

- ความเชื่อมั่นในการสุ่มน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ คือความเชื่อมั่นในการสุ่ม 95 %

$$\begin{aligned} \text{เพราะฉะนั้น } n &= \frac{124,147}{1+124,147 (0.5)^2} \\ &= 400 \end{aligned}$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 400 คน

ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ที่เหมาะสม จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sample Technique) จะใช้การสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Sampling) คือ ขั้นแรกจะใช้การสุ่มแบบสัดส่วน และขั้นที่สองจะใช้การสุ่มเชิงระบบ (Systematic Sampling) ดังนี้

ในการสุ่มแบบสัดส่วนจะพิจารณาสัดส่วนของตัวอย่างจำแนกตามตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี โดยได้ผลการสุ่มเป็นดังนี้

ตาราง 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ชื่อตำบล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. ตำบลตลาด	9,891	32
2. ตำบลวัดใหม่	15,923	51
3. ตำบลคลองนารายณ์	8,053	26
4. ตำบลเกาะขวาง	12,685	41
5. ตำบลคมบาง	4,283	14
6. ตำบลท่าช้าง	27,075	87
7. ตำบลจันทนิมิต	13,364	43
8. ตำบลบางกะจะ	10,070	32
9. ตำบลแสง	4,809	15
10. ตำบลหนองบัว	6,113	20
11. ตำบลพลับพลา	11,881	39
รวม	124,147	400

ที่มา : งานทะเบียนราษฎรอำเภอเมือง (2558 : 2)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีประกอบด้วยเนื้อหาสรุปดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรในจังหวัดจันทบุรีที่งานวิจัยนี้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 ระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี มีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ อาหารคาว อาหารหวาน และผลไม้

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนิยมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามโครงสร้างเนื้อหาความครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เที่ยงตรงและมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบเครื่องมือจะใช้การทดสอบความตรง (Validity) ดังนี้ การทดสอบความเที่ยงตรงจะใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยและหัวข้อวิจัย

ชื่อ

สถานภาพ

1) รศ.ดร.สมศักดิ์ สัมศักดิ์ธรรม

ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย

2) ผศ.ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย

3) ดร.ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์

ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัย

การทดสอบความเที่ยง (Reliability) ใช้การทดสอบไปเก็บแบบสัมภาษณ์จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ซึ่งค่าทางสถิติที่ 0 - 1.0 ค่าที่ใช้ได้ไม่เกิน 0.7

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับการวัดระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างขึ้นตามลักษณะการสร้างแบบวัดทัศนคติที่เรียกว่า (Likert Scale) โดยมีตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	นิยมบริโภคในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	นิยมบริโภคในระดับมาก
3	หมายถึง	นิยมบริโภคในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	นิยมบริโภคในระดับน้อย
1	หมายถึง	นิยมบริโภคในระดับน้อยที่สุด

ในการตีความช่วงไม่เท่าจะแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง	4.50 – 5.00	แสดงว่านิยมบริโภคมากที่สุด
คะแนนระหว่าง	3.50 – 4.49	แสดงว่านิยมบริโภคมาก
คะแนนระหว่าง	2.50 – 3.49	แสดงว่านิยมบริโภคปานกลาง
คะแนนระหว่าง	1.50 – 2.49	แสดงว่านิยมบริโภคน้อย
คะแนนระหว่าง	1.00 – 1.49	แสดงว่านิยมบริโภคน้อยที่สุด

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เอกสารขั้นต้น (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลเหล่านี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารต่าง ๆ เช่น วารสาร เป็นต้น หรือเป็นข้อมูลที่ผู้บันทึกเหตุการณ์นั้นบันทึกด้วยตัวเองหรือเห็นเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยตัวเอง

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) ได้แก่ เอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ แล้วระดับหนึ่ง และเพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารชั้นรองที่สำคัญ เช่น หนังสือพิมพ์ ตำราวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้นิวสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-informants)

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้นิวส์สัมภาษณ์เจาะลึกโดยที่ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงในการสัมภาษณ์ (Key-informants) ดังนี้

ชื่อ – สกุล

สถานภาพในการให้ข้อมูล

1. ลำไย สารเทศ	เจ้าของร้านข้าวแกงรสจันทน์ (ร้านป่าอ้วน)
2. กิตติมา สารเทศ	ผู้ช่วยเจ้าของร้านข้าวแกงรสจันทน์ (ร้านป่าอ้วน)
3. จัมลิ้ม ศิริการ	เจ้าของร้านข้าวแกงแสนตุง เจ็ลลิ้ม (วัดใหม่)

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะอาศัยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับการวิจัย ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นทายาทตระกูลดั้งเดิมรุ่นหลานที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารพื้นเมืองของจังหวัดจันทบุรี โดยที่ครอบครัวของผู้วิจัยมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษเกี่ยวกับขนมไทยมาแต่ครั้งโบราณ เป็นระยะเวลากว่า 60 ปี

การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน ในการศึกษานี้จะใช้แหล่งข้อมูลจากเอกสารจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์มาเปรียบเทียบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลว่าจะแตกต่างกันหรือไม่
2. การตรวจสอบโดยการเก็บข้อมูลเดียวกันในช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจลงไปสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ในช่วงเวลาที่ห่างกัน 2 สัปดาห์ หรือหนึ่งเดือน แล้วนำมาเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าคงเส้นคงวาหรือขัดแย้งกัน
3. การตรวจสอบโดยการเก็บข้อมูลเดียวกันในสถานที่ต่างกัน เช่น สัมภาษณ์เกี่ยวกับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนเดียวในสถานที่ต่างกัน เช่น สัมภาษณ์ที่บ้านของผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นต้น และนำมาพิจารณาว่าข้อมูลมีความคงเส้นคงวาหรือขัดแย้งกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อเพิ่มเติมคำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น